

Література

- Claudian. (1993). *De Raptu Proserpinae*. Oxford: Clarendon Press.
Foley H. (1999). *The Homeric Hymn to Demeter*. Princeton: Princeton University Press.
Louis M. (2016). *Persephone Rises*. London, New York: Routledge.

Список джерел фактичного матеріалу

- Vivienne Mort – Персефона. Відновлено з <https://www.pisni.org.ua/songs/4302434.html>
Vivienne Mort – Риба. Відновлено з <https://www.pisni.org.ua/songs/7301941.html>
Vivienne Mort – Готика (EP). Відновлено з <https://notatky.com.ua/vivienne-mort-gotyka-ep/>

Artem Mironov

Zaporizhzhia National University

Persephone in the Artistic World of the Song of the Same Name by the Band “Vivienne Mort”

The article deals with the song “Persephone” by the Ukrainian indie band “Vivienne Mort”. In particular, it looks at the connections with classical versions of the myth and its contemporary interpretation in the song.

Key words: *myth, contemporary interpretation, intertext, rethinking, irony.*

Носик Є. С., Поліщук Н. С.

Запорізький національний університет

Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Торкут Н. М.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3305>

“Tutto nel mondo e burla”:

український переклад опери “Фальстаф” Джузеппе Верді (1893)

Тексти Вільяма Шекспіра впродовж століть зберігають свою актуальність: навіть у наші дні, через 400 років після смерті Барда, його спадщина привертає увагу театральних діячів і кіномитців, обирається об’єктом перекладу та досліджується не лише філологами, але й культурологами, філософами, фахівцями з масових комунікацій. Шекспірівські твори слугують невичерпним джерелом інтертекстуальності, а образи – привабливими як для режисерів, так й для акторів. Серед шекспірівських персонажів на особливу увагу заслуговує сер Джон Фальстаф, який репрезентований Бардом у двох п’єсах (історичній дилогії “Генріх IV” та комедії “Віндзорські насмішниці”), а також згадується в історичній хроніці “Генріх V”. До певної міри альтернативною шекспірівській версії цього художнього образу є його інтерпретація, запропонована сучасним англійським письменником Робертом Наєм “Фальстаф”. Саме цей герой надихнув митців на створення низки оригінальних сценічних інтерпретацій, серед яких кінострічки “Опівнічні дзвони” (“Фальстаф”) режисерства Орсона Веллса (1966) та “Король” Девіда Мішета (2019), а також однойменні опери – “Фальстаф” – Антоніо Сальєрі (1799) та Джузеппе Верді (1893).

Опера Верді – вистава на три дії, є останньою роботою видатного композитора та диригента Дж. Верді, що поєднує в собі сюжети двох шекспірівських п’єс (“Генріх IV” та “Віндзорські насмішниці”). Вона отримала назву на честь головного персонажа – Фальстафа, чий майстерно змальований

характер робить його одним з найвпізнаваніших образів у шекспіріані. Загальновизнано, що опера “Фальстаф” посідає особливе місце у творчості композитора, майстерно поєднуючи традиції італійської комічної опери з тонкою психологічною драматургією. У творчому доробку Верді – три опери на сюжети В. Шекспіра, а саме: “Отелло” (1887), “Макбет” (1847) та “Фальстаф” (1893).

Постановки опери “Фальстаф” Дж. Верді у різних театрах світу відзначаються варіативністю режисерських підходів, які детерміновані епохою, культурним контекстом та новаторськими ідеями постановників. Так, класичні вистави (постановка Опері Бастилія у 2024 році) зазвичай дотримуються ренесансного антуражу, з костюмами та декораціями, що відтворюють атмосферу Англії шекспірівської доби. Водночас у XX–XXI століттях режисери дедалі частіше експериментують, переносячи дію в інші часові рамки, наприклад, у Вікторіанську Англію (як у постановці Лондонської Королівської опери 2018 року), 1980-ті роки (варіація Опері Норт 2023 року) чи навіть у сучасний контекст (інтерпретація Опері де Лілль 2023 року).

Образ Фальстафа також варіюється залежно від творчого задуму – деякі режисери (Леслі Треверс в Англії (2023), Георгій Ковтун в Україні (2025)) підкреслюють його гротескність, зображуючи персонажа карикатурним шахраєм, інші ж роблять його більш людським, трактуючи як трагічну постать (як у постановці Клауса Гута в Цюрихській опері 2021 року).

Прем'єра опери “Фальстаф” українською мовою, яка відбулася 24 січня 2025 року в Київському академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва, стала знаковою подією для національного оперного мистецтва.

Рішення поставити виставу “Фальстаф” українською мовою далось керівникам театру нелегко: здавалося, ніби жителі Києва не були готові до музичної комедії в умовах повномасштабної російсько-української війни та загальним “консерватизмом” оперної публіки. Проте, як пише музикознавиця Олена Корчова, ризик був того вартий – театр “збагатився, без перебільшення, скарбом: яскравою, актуальною, естетично вираженою україномовною виставою, цільова аудиторія якої сягає максимуму” (Корчова, 2025).

Ініціатива постановки опери “Фальстаф” належить Петру Качанову – директору-художньому керівнику театру. Під час особистого спілкування він зазначив, що процес підготовки нової вистави завжди супроводжується певними труднощами, проте подолання цих викликів є невід'ємною частиною творчого процесу. Серед основних перешкод П. Качанов виділяє дефіцит часу, затримки у виготовленні костюмів та декорацій, а також необхідність гармонійного узгодження всіх складових художньо-сценічного задуму.

Художній керівник театру підкреслює особливий момент, коли напередодні прем'єри ще бракує певних елементів вистави, але в день її показу вони вже постають у завершеному вигляді. Цей контраст між невизначеністю та фінальною реалізацією стає джерелом найяскравіших емоцій як для постановників, так і для виконавців.

Переклад опери українською мовою здійснив Максим Стріха – видатний перекладач та письменник, який зробив значний внесок у розвиток

українського перекладацького мистецтва. У його доробку – численні переклади класичних творів світової літератури та оперних лібрето. Серед останніх – “Мартінова брехня” (1964) Джанкарло Менотті (переклад 2018), “Франческа да Ріміні” (1904) Сергія Рахманінова (переклад 2019), “Весілля Фігаро” (1786) Вольфганга Амадея Моцарта (переклад 2024).

Як пояснив у приватній бесіді М. Стріха, переклад опери українською мовою був серйозним викликом, адже здійснювався безпосередньо з італійської мови на українську, що мало свої перешкоди. По-перше, віршовані твори, до яких відноситься й сама опера, завжди перекладаються важче, ніж прозові. По-друге, існували складнощі в перенесенні ритміки на спів: адаптація лібрето до музичного ритму вимагає особливої уваги, оскільки українська мова має іншу ритмічну структуру, ніж італійська.

Особливістю київської постановки також стало використання сценічного прийому, що передбачає співіснування двох протагоністів. Поряд із Фальстафом на сцені з’являється його умовний наратор – рефлексивний коментатор подій. Такий художній хід збагачує змістову структуру вистави, додаючи їй нових інтерпретаційних рівнів (Корчова, 2025).

В опері Фальстаф постає самовпевненим та іронічним, хоча персонаж виходить далеко за межі карикатури: цей образ присутній і в реальному житті з його недосконалістю. На противагу йому, присутні у виставі Аліса Форд та Мег Пейдж – жінки, до яких головний герой невдало залицяється, демонструють гострий розум, кмітливість та жіночу солідарність. Двічі Фальстафа виставляють на посміховисько: спочатку його ховають у кошику для білизни й викидають у річку, а потім заманюють у Віндзорський ліс, де він стає жертвою містичного маскараду.

Сюжет розгортається не лише у візуальному, а й у музичному вимірі: персонажі співають оперні арії, під час яких немає жодного моменту спокою. Сценічні костюми та зачіски є містком між сьогоденням та зображенням у виставі Середньовіччям. У сценічній постановці використано яскраві тканини та елементи як середньовічного, так і сучасного одягу. Оптичні ефекти створюють необхідний візуальний супровід. Наприклад, у моменті маскараду сцена яскраво освічується фіолетовими, рожевими та синіми кольорами, акцентуючи увагу глядачів на ілюзорності події.

Важливу роль у постановці відіграє хореографія, що виходить за межі допоміжного елемента й стає повноцінною частиною вистави. Режисер Георгій Ковтун майстерно поєднав елементи міміки, пантоміми та балетної пластики. Злагоджена взаємодія хору, танцюристів і солістів у спільному сценічному просторі створює відчуття безперервного руху та цілісності постановки.

Партитура опери “Фальстаф” відзначається високим рівнем складності як у структурі оркестрового супроводу, так і у вокальних партіях, що вимагає від виконавців виняткової технічної майстерності. Диригент Василь Василенко зумів досягти збалансованого співвідношення між звучанням оркестру та вокальними номерами, що є особливо важливим аспектом для цієї опери, адже вистава “Фальстаф” – це не лише блискуче вокальне полотно, але й музична

драма, де розвиток персонажів і напруга сюжету створюються через взаємодію, а не через окремі сольні партії.

Таким чином, ця постановка є прикладом вдалої інтерпретації одного з найскладніших творів Дж. Верді в сучасному контексті. Вона доводить, що вдале поєднання музичних, сценічних, драматургічних складових та жанрової специфіки опери з новаторськими сценічними прийомами, розширює семантичні горизонти вистави, адаптує до сучасного культурного простору, засвідчує високий рівень виконавчої майстерності українських митців і підтверджує конкурентоспроможність національного оперного мистецтва.

Важливою особливістю вистави є її адаптація до українського культурного простору завдяки перекладу М. В. Стріхи, що забезпечує доступність оперного тексту для широкої аудиторії. Це сприяє популяризації міжнародної класики серед українських глядачів, розширює їхній культурний світогляд і сприяє розвитку оперної культури в Україні.

Прем'єра опери “Фальстаф” українською мовою демонструє, що навіть у час повномасштабної війни театр продовжує свою діяльність, доводячи стійкість української культури перед викликами воєнного часу. Це є символом того, що навіть у найважчі часи мистецтво є не лише формою естетичного вираження, а й важливим інструментом культурного опору, боротьби за національну ідентичність і духовну незалежність.

Література

Корчова, О. (2025) ВПЕРЕД, ФАЛЬСТАФ, ВПЕРЕД! Відновлено з: <https://www.facebook.com/share/p/167Pw5LCez/>

Yevheniia Nosyk & Nataliia Polishchuk

Zaporizhzhia National University

“Tutto nel mondo e burla”:

Ukrainian Translation of Giuseppe Verdi's Opera *Falstaff* (1893)

The article explores the production of Falstaff in the Kyiv Academic Theatre of Opera and Ballet for Children and Youth, focusing on music, drama and scenery. Special attention is given to the Ukrainian translation, innovative stage techniques, and the adaptation of Verdi's opera to contemporary cultural realities.

Key words: *Falstaff, Verdi, Kyiv Opera, staging, translation, scenography.*

Рябенко Н. Ю.

*КЗ “Полтавський міський багатoproфільний ліцей № 1 імені
І. П. Котляревського Полтавської міської ради Полтавської області”*

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Браїлко Ю. І.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3306>

Інтерпретація творчості Тараса Шевченка в інтернет-фольклорі

Одним із набутків сучасного, постмодерного, етапу розвитку суспільства є постфольклор, який із появою інтернету збагатився численними зразками, що віддзеркалюють життя людської спільноти в усіх його проявах.